

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ САЯСАТТАНУ ФАКУЛЬТЕТІ

ДІНТАНУ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТТАНУ КАФЕДРАСЫ

Факультеттің Ғылыми Кеңес мәжілісінде

Бекітілді

Факультет деканы

_____ Мейрбаев Б.Б.

№ 11 хаттама 26.06.2025 ж.

**«7M02205- исламтану» мамандығы 2 курс магистранттарына арналған
«Қазіргі кездегі фикһ зерттеулері» пәні бойынша**

ЕМТИХАН БАҒДАРЛАМАСЫ

3 кредит, 2 курс, қазақ бөлімі, күзгі семестр

Алматы 2025 ж.

Пән бойынша қорытынды емтихан бағдарламасын дайындаған Дінтану және мәдениеттану кафедрасының доценті Қ.С. Бағашаров.

Кафедра мәжілісінде қаралып, ұсынылды.

«29» 08. 2025 ж., хаттама № 1

Кафедра меңгерушісі _____ Құрманалиева А.Д.

Кіріспе

Пән бойынша қорытынды емтихан түрі – жазбаша (offline). Емтихан сұрақтары пән бойынша оқытылған дәріс, семинар және СӨЖ тапсырмаларының барысында құрастырылады. Емтиханға дайындық барысында курстың негізгі теориялық мазмұнын, терминология мен әдістерді де қайталау қажет.

Емтихан өткізу ерекшеліктері: емтихан барысында студент емтихан сұрақтарына белгіленген кестеге сәйкес, жазбаша жауып береді. Жоғары ажыратымдылықтағы бейнекамералары бар және дыбыс жазылатын аудиториялар мен дәріс залдарында offline режимінде өтеді.

Пәннің мақсаты: Магистранттарды қазіргі кезеңдегі фикһ ғылымының даму бағыттарымен, әдіснамалық ерекшеліктерімен және заманауи мәселелерге қатысты фикһтық көзқарастармен таныстыру. Пән аясында ислам құқық ғылымының тарихи эволюциясы, мәзһабтар арасындағы айырмашылықтар, заманауи фикһ кеңестері мен шешімдері, сондай-ақ шарифат нормаларын қазіргі әлеуметтік-құқықтық контексте қолдану мәселелері қарастырылады. Бұл пән студенттердің фикһтық мәтіндерді талдау, салыстыру және қазіргі жағдайға бейімдеу қабілетін дамытуға бағытталған.

Оқыту нәтижелері:

- Қазіргі фикһ ғылымының негізгі бағыттары мен әдіснамалық тәсілдерін меңгеріп, заманауи діни-құқықтық мәселелерді сараптауда қолдана білу;
- Ислам құқық жүйесінің тарихи қалыптасуын, мазһабтық ерекшеліктерін және фикһтық шешімдердің негіздерін ғылыми тұрғыда түсіндіру және салыстыра талдау;
- Заманауи фикһ кеңестері мен ғұламалар шешімдерін зерттеп, оларды қазіргі әлеуметтік, экономикалық және құқықтық жағдайларға бейімдеп бағалай білу;
- Фикһтық мәтіндер мен дереккөздер негізінде ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізіп, өз көзқарасын дәлелдеп, аналитикалық және рефлексиялық тұрғыда бағалай білу;
- Қазіргі кездегі фикһ зерттеулері пәнінен алған білімін болашақ кәсіби және ғылыми қызметінде қолдануға, ислам құқығы саласындағы өз құзыреттілігін дамытуға бағыттай білу.

Емтиханды өткізу формасы

СТАНДАРТТЫ ЕМТИХАН: ЖАЗБАША.

Жазбаша емтихан тапсыру процесі емтихан билетін автоматты түрде құруды қамтиды. Білім алушыға мәтінді берілген сұрақтар бойынша жазбаша жауап қалыптастыру қажет. Оқытушы Univer АЖ (univer.kaznu.kz) сұраулығына пән бойынша әзірленген емтихан сұрақтарын жүктейді. Әр билет үш блокқа бөлінген сұрақтардан тұрады.

Оқытушы Univer АЖ (univer.kaznu.kz) сұраулығына пән бойынша әзірленген емтихан сұрақтарын жүктейді.

Әр билет үш блокқа бөлінген сұрақтардан тұрады.

Бірінші блокқа оқыту объектісін білу мен түсінуді бағалайтын когнитивті (білімділік) құзыреттілік сұрақтары енеді. Бұл студенттердің оқыту аймағындағы алдыңғы қатарлы білімді түсіну мен білімін көрсету қабілетін қамтиды.

Екінші блокқа ақпаратты қолдану және талдау іскерлігін бағалайтын функционалдық құзыреттілікті анықтайтын сұрақтар кіреді. Бұл студенттердің зерттеу аймағындағы дәлелдерді қалыптастыру мен негіздеу және мәселелерді шешу арқылы өз білімін қолдана білуі және түсінуін қарастырады.

Үшінші блокқа ақпаратты синтездеу және бағалау іскерлігін анықтайтын жүйелік құзыреттілік мәселелері кіреді. Мұнда студенттердің пікірлерді дәлелдеу, эссе жазу, шығарма жазу қабілеттері бағаланады.

Пән бойынша қорытынды емтихан 15 апталық оқытудан кейін жүргізіледі. Емтихан түрі – жазбаша

Емтихан тапсыруға дайындалуға арналған тақырыптар:

- 1-тақырып.** «Қазіргі кездегі фикһ зерттеулері» пәнінің мақсаты мен міндеттері
- 2-тақырып.** Екпе жасауға қатысты діни көзқарастар мен ұстанымдардың салыстырмалы талдауы
- 3-тақырып.** Суррогат аналық пен қылмыстық құқыққа қатысты фикһтық ұстанымдар
- 4-тақырып.** Гендік инженерия және адам геномын өзгерту мәселесіне фикһтық көзқарас
- 5-тақырып.** Сақтандыру (такафул) жүйесі және исламдық құқық
- 6-тақырып.** Исламдағы адам құқығы тұжырымдамасы
- 7-тақырып.** Ислам қаржысы: шариғатқа сай банкінг және қазіргі банк жүйесі
- 8-тақырып.** Донорлық, трансплантация және вакцина мәселелері: биоэтикалық талдау
- 9-тақырып.** Мәзһабтардың қалыптасу кезеңдері және олардың ерекшеліктері
- 10-тақырып.** ҚМДБ Ғұламалар кеңесі қарастырған тақырыптардың классификациясы
- 11-тақырып.** Несие, ипотека және пайыз мәселелеріне қатысты фикһтық шешімдер
- 12-тақырып.** Заманауи технологиялар мен биоэтика саласындағы фикһтық ұстанымдар
- 13-тақырып.** Қазіргі құқықтық жүйелерде фикһтық нормаларды қолдану мүмкіндігі
- 14-тақырып.** Заманауи фикһтық пікірлердің әлеуметтік салдарға әсерін бағалау
- 15-тақырып.** Фикһтың болашақтағы даму бағыттарына қатысты ғылыми болжамдар

Ұсынылатын әдебиеттер:

Негізгі:

1. Филиппс А.Б. Эволюция фикха. – М., 2021. – 224 б.
2. Kabbani M.H. The Fiqh of Islam. – Islamic Supreme Council of America, 2024. – 2 том.
3. Abrar Hasan. Principles of Modern Islamic Jurisprudence. – 2024. – 321 б.
4. ҚМДБ. Пәтуалар жинағы. – Астана: Муфтият баспасы, 2020.
5. Қасым А. Заман тудырған сұрақтар. – 1-2 том. – Алматы, 2020.

Қосымша:

1. Исаұлы М., Жолдыбайұлы Қ. Ислам ғылымхалы. – Алматы, 2020. – 440 б.
2. Анарбаев Н.С., Қарақұлов Е. Ислам ғылымхалы. – Алматы, 2022. – 704 б.
3. Құрбанұлы Сансызбай. Шариғат мақсаттары. – Алматы, 2021.
4. Азаматов Р.И. Теория целей шариата и её связь с источниками исламского права. – Уфа: БГПУ, 2020. – 124 б.
5. Түсіпхан Имаммади. Ислам құқығына кіріспе. – Алматы: Нұр-Мұбарак баспасы, 2021. – 240 б.

6. Әділбаев А., Әділбаева Ш., Оқан С. Ислам құқығы негіздері. – Алматы: Муфтият баспасы, 2024. – 496 б.
7. Шоқанов С., Рахимов А. Усул әл-фиqh (Ислам құқықтарының негіздері). – Алматы, 2015. – 148 б.

Интернет-ресурстар:

<http://fatua.kz>

<http://islam.kz>

<http://islam-today.ru/>

БАҒАЛАУ САЯСАТЫ
БАҚ/MAG/DOC СТАНДАРТТЫ ЕМТІХАН: ЖАЗБАША

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар				
		Өте жақсы 90–100% (27-30 балл)	Жақсы 70–89% (21-26 балл)	Қанағаттанарлық 50–69% (15-20 балл)	Қанағаттанарлықсыз	
					25–49% (8-14 балл)	0-24% (0-7 балл)
1 сұрақ 30 балл	Курс теориясы мен тұжырымдамаларын білу және түсіну	«Өте жақсы» деген баға сұрақтың жан-жақты түсіндірмесі, әрбір қорытынды мен мәлімдеме үшін егжей-тегжейлі дәлелі бар, логикалық түрде құрастырылған және әзірленген тақырыптардан мысалдармен расталған жауап үшін қойылады.	«Жақсы» деген баға сұрақтың толық, бірақ толық емес қамтылуын, негізгі ережелердің қысқартылған аргументтерін қамтитын және материалды беру логикасы мен реттілігін бұзуға мүмкіндік беретін жауапқа қойылады. Жауапта стильдік қателер мен терминдерді дұрыс қолданбауы кедергі келтірмейді.	«Қанағаттанарлық» бағасы билетте ұсынылған сұрақтарды толық қамтымаған, негізгі ойларды үстірт дәлелдейтін, баяндаудағы композициялық теңгерімсіздіктерге, материалды баяндау логикасы мен реттілігін бұзуға жол берген жауапқа қойылады. Әзірленген жазбаларынан мысалдармен теориялық ойлары көрсетілмейді.	Қойылған сұрақтарды дұрыс қамтымау, қате дәлелдеу, фактілік және сөздік қателер, дұрыс емес қорытындыны болжау.	Негізгі ұғымдарды, теорияларды білмеу...; Қорытынды бақылауды өткізу ережесін бұзу.
2 сұрақ 30 балл	Таңдалған әдістеме мен технологияны нақты практикалық тапсырмаларға қолдану	Оқу тапсырмасын толық орындау, қойылған сұраққа егжей-тегжейлі, дәлелді жауап беру, содан кейін курстың практикалық мәселелерін шешу;	Оқу тапсырмасын ішінара орындау, толық емес, курстың практикалық мәселелерін толық шешпей қойылған сұраққа дәлелді жауап беру; курс бойынша ғылыми тіл нормаларын сауатсыз пайдалану;	Материал фрагменттелген, логикалық дәйектілікті бұза отырып, нақты және семантикалық дәлсіздіктерге жол беріледі, курстың теориялық білімі үстірт қолданылады.	Тапсырманы шешудің ұтымсыз әдісі немесе жеткілікті ойластырылмаған жауап жоспары; тапсырмаларды шешпе алмау, тапсырмаларды жалпы түрде орындау; нормадан асатын қателіктер мен кемшіліктердің	Тапсырмаларды шешу үшін білімді, алгоритмдерді қолдана алмау; қорытынды және нәтиже жасай алмау. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

№	Критерий/ балл	Дескрипторлар				
		Өте жақсы	Жақсы	Қанағаттанарлық	Қанағаттанарлықсыз	
		90–100% (36-40 балл)	70–89% (35-28 балл)	50–69% (27-20 балл)	25–49% (19-10 балл)	0–24% (0-9 балл)
3 сұрақ 40 балл	Таңдалған әдістеменің ұсынылған практикалық тапсырмаға қолданылуын бағалау және талдау, алынған нәтиженің негіздемесі	Ғылыми ұстанымды және қолданылған әдістеме мен технологияны дәйекті, қисынды және дұрыс негіздеу, сауаттылық, ғылыми тіл нормаларын сақтау, жалпы дұрыс тұжырымдарға әсер етпейтін материалды ұсынуда 1-2 дәлсіздікке жол беріледі (+графикалық деректер арқылы негіздеу нәтижелерін визуализациялау).	Тұжырымдамалық материалды пайдалануда 3-4 дәлсіздікке, жалпылау мен тұжырымдардағы кішігірім қателіктерге жол беріледі, бұл тапсырманың жақсы жалпы деңгейіне әсер етпейді.	Негізделген ғылыми ережелердің қолданылуы туралы тұжырымдар нақты емес және нәтижесіз, стилистикалық және грамматикалық қателіктер бар, сонымен қатар практикалық шешімнің нәтижелерін өңдеуде дәлдік жоқ	Тапсырма өрескел қателіктермен орындалды, сұрақтарға жауаптар толық емес, тұжырымдамалық материалдар мен дәлелдер нашар пайдаланылды.	Тапсырма орындалмады, қойылған сұрақтарға жауаптар жоқ, талдау материалдары мен құралдары пайдаланылмады. Қорытынды бақылау жүргізу қағидаларын бұзу.

Емтихан билеттері 3 сұрақтан тұрады. Дұрыс орындалған тапсырмалар үшін ең көбі-100 балл, оның ішінде бірінші сұраққа – 30 балл, екінші сұраққа-30 балл, үшінші сұраққа - 40 балл.

